

Programma van eisen Monitoring HBO

Inhoud

Programma van eisen Monitoring HBO	1
1. Inleiding en achtergrond	2
2. Doelstelling.....	3
3. Randvoorwaarden	4
4. Verplichte elementen in uitwerking.....	4
4.1. Monitoringsplan	4
4.2. Uitvoeren nulmeting	5
4.3. Monitoring en toetsing.....	5
4.4. Analyseren en rapporteren	5
4.5. Bijsturing.....	6
5. Projectorganisatie	6
6. Raakvlakken.....	6
6.1. Uitbreiding vooroevers HBO	6
6.2. Wijziging maximaal peil HBO.....	6
Bijlage 1 Overzicht monitoringsactiviteiten	7
Bijlage 2 Lijst van meegeleverde achtergrond informatie	8

1. Inleiding en achtergrond

Waterschap Rivierenland treft verschillende maatregelen om de waterveiligheid, de waterkwaliteit en de natuurwaarden in en rondom de Hoge Boezem van de Overwaard (HBO) nabij Kinderdijk te verbeteren. Het Achterwaterschap wordt verdiept en er wordt in de Hoge Boezem van de Overwaard een rietmoeras aangelegd. Hiermee wordt concreet uitvoering gegeven aan een aantal beheermaatregelen uit het N2000 Beheerplan Boezems Kinderdijk. Het oppervlakte rietmoeras betreft minimaal 16 hectare. In de loop van 2018 komt hier mogelijk nog eens 2 hectare bij.

Figuur 1: Overzicht maatregelen Verdiepen Achterwaterschap en inrichting rietmoeras

Het verdiepen van het Achterwaterschap en het aanleggen van het rietmoeras is een meerjarenproject dat is gestart (uitvoering) in augustus 2016 en duurt tot minimaal 2022. Voor het uitvoeren van de werkzaamheden is een Projectplan Waterwet opgesteld (januari 2016) en zijn vergunningen aangevraagd.

Figuur 2: Dronefoto vullen rietmoeras

In dit programma van eisen worden de werkzaamheden beschreven die noodzakelijk zijn om de monitoring van verschillende deelprojecten in samenhang op te zetten, uit te voeren en te

rapporteren. De monitoring is gericht op het verzamelen van informatie over het watersysteem (en de hiermee samenhangende functies en inrichting). De informatie die dit oplevert is nodig vanuit de volgende doelstellingen:

- het controleren en toetsen van de toestand van het watersysteem;
- het signaleren van afwijkingen in het watersysteem;
- het nemen en onderbouwen van operationele beslissingen;
- het afleiden en evalueren van beheersmaatregelen;
- het ontwikkelen van watersysteemkennis;
- het ontwikkelen van beleid.

Om de benodigde inspanning voor monitoring te kunnen bepalen is van belang dat de meetvragen en vervolgens de benodigde metingen / monitoring worden bepaald. Deze meetvragen hebben niet alleen een relatie met het watersysteem, maar ook met de hieraan gerelateerde natuurlijke inrichting van het systeem.

Elke monitoring begint met het vaststellen van de informatiebehoefte die vervolgens wordt uitgewerkt in een monitoringsstrategie. Een uitgewerkte monitoringsstrategie bevat daarbij de volgende elementen:

- type monitoring (routinematig of projectmatig);
- meetlocaties;
- parameters (gids- of specifieke parameters en meetinstrumenten);
- meetcyclus, meetperiode en meetfrequentie.

In samenwerking tussen verschillende afdelingen intern WSRL is een tabel opgesteld waarin bovenstaande is aangegeven (zie bijlage 1). Monitoring is voorzien voor de volgende elementen:

- Water; Fysisch-chemisch
- Flora en fauna (flora, fauna, vogels, vissen/exoten, plaagsoorten),
- Peil
- Grond (zetting/zakking, objecten (palendam, kaden en bodem Achterwaterschap)

Een deel van deze monitoringsactiviteiten worden reeds uitgevoerd binnen het huidige monitoringsprogramma (AQUON en teams T-KEA/T-GDM/T-BAG). Overige monitoringsactiviteiten betreft projectmatige monitoring en is onderdeel van deze uitvraag.

2. Doelstelling

De doelstelling van het project “Monitoring HBO” betreft het monitoren van fysisch-chemisch, flora & fauna, peil- en grondgegevens binnen het project “verdiepen Achterwaterschap en aanleg rietmoeras” teneinde:

- de effecten van de nieuwe inrichting te bepalen;
- te bepalen op welk moment en welke vervolgmaatregelen moeten worden uitgevoerd om de inrichting van het rietmoeras functioneel te maken in de zin van het inrichtingsplan “Inrichting luwtestructuur en verondieping van de plas in de Hoge Boezem van de Overwaard”(Grontmij 2015).

De werkzaamheden voor opdrachtnemer betreffen:

- Het controleren of lopende monitoringsactiviteiten, zoals beschreven in bijlage 1, worden uitgevoerd en gegevens beschikbaar zijn;
- Het controleren of alle monitoringsactiviteiten te samen, zoals beschreven in bijlage 1, voldoen aan de monitoringsdoelstellingen;
- Het voorbereiden van de projectmatige monitoring, waaronder het definitief bepalen van de benodigde monitoring en het opstellen van een monitoringsplan;

- Het uitvoeren van nulmetingen van de projectmatige monitoring;
- Het uitvoeren van de projectmatige monitoring, waar mogelijk in afstemming of i.s.m. lokale organisaties zoals de natuur en Vogelwacht Alblasserwaard;
- Het controleren en toetsen van de gegevens n.a.v. de projectmatige monitoring;
- Het analyseren en rapporteren van alle getoetste monitoringsgegevens (incl. meetgegevens vanuit AQUON en teams T-KEA/T-GDM/T-BAG van WSRL);
- Het meedenken en adviseren bij het nemen van maatregelen (nemen en onderbouwen operationele beslissingen zoals bijsturingsmaatregelen).

3. Randvoorwaarden

Bij de monitoring spelen de volgende twee documenten een belangrijke rol. De resultaten wordt getoetst aan de verplichtingen die voortvloeien uit deze documenten. Het betreft:

- Besluit ingevolge de Natuurbeschermingswet 1998 voor het verdiepen van het Achterwaterschap, het verondiepen en de aanleg van een luwtestructuur en rietmoeras Hoge Boezem van de Overwaard en de aanleg van een loswal en overstapplaats in het Natura 2000-gebied Boezems Kinderdijk en het verdiepen van het Achterwaterschap in het Natura 2000-gebied Donkse Laagten. In het besluit van de aanvraag om een NB-wetvergunning wordt verwezen naar het rapport “Inrichting luwtestructuur en verondieping van de plas in de Hoge Boezem van de Overwaard, 17 december 2015 Grontmij”. Dit rapport bevat een hoofdstuk “Risico’s en Beheersmaatregelen. Hierin worden onzekerheden rond de uitvoering van de werkzaamheden en de daadwerkelijke realisatie van de luwtestructuur en het rietmoeras door middel van beheersmaatregelen afgedekt. Deze beheersmaatregelen geven voldoende zekerheid dat de gewenste ontwikkeling van het riet gaat plaatsvinden. Deze beheersmaatregelen zijn opgenomen in voorschrift 7 van deze vergunning. Ten aanzien van calamiteiten tijdens de werkzaamheden (zoals bijvoorbeeld het verstopt raken van een aanvoerbuus) is voorschrift 8 in deze vergunning opgenomen. Om de risico’s te detecteren en de beheersmaatregelen te kunnen ontwerpen, zijn meetgegevens nodig. Aan de hand van de monitoringsresultaten wordt dit 2 tot 3 jaarlijks besproken.
- Melding BBK, 356339.0. De zorgplicht die beschreven is in artikel 4 van het Bbk vormt een vangnet voor situaties waarin sprake is van onzorgvuldig handelen zonder dat een specifiek wettelijk voorschrift wordt overtreden. De zorgplicht geldt bijvoorbeeld ook bij parameters waarvoor geen normen zijn opgenomen of in situaties die zijn vrijgesteld van de verplichte kwaliteitsbepaling. Zo kent het Besluit bodemkwaliteit geen normen voor bijvoorbeeld nutriënten. In het kader van de zorgplicht moet desondanks voorkomen worden dat negatieve effecten op bijvoorbeeld de waterkwaliteit ontstaan.

4. Verplichte elementen in uitwerking

4.1. Monitoringsplan

Binnen deze stap worden de volgende werkzaamheden voorzien:

- Het controleren of lopende monitoringsactiviteiten, zoals beschreven in bijlage 1, worden uitgevoerd en gegevens beschikbaar zijn;
- Het controleren of alle monitoringsactiviteiten te samen, zoals beschreven in bijlage 1, voldoen aan de monitoringsdoelstellingen;
- Afstemming met databeheer WSRL over aanleveren, opslaan, bewerken en gebruik van binnenkomende data;
- De start van de projectmatige monitoring is uiterlijk op maandag 15 mei 2017;

- Opdrachtnemer stelt een monitoringsplan op voor monitoring (*) ten behoeve van de volgende monitoringsactiviteiten:
 - o Flora ikv Nb/N2000 rietontwikkeling en vegetatie algemeen
 - o Fauna (incl. vogels) ikv Nb/N2000
 - o Exoten / plaagsoorten ikv Nb/N2000
- Contact Natuur en Vogelwacht Alblasserwaard en eventueel andere (vrijwilligers)organisaties:
 - o Bespreken monitoringsplan
 - o Eventueel formaliseren afspraken in een opdracht (vanuit opdrachtnemer)

(*) Het monitoringsplan dient minimaal in te gaan op:

- Doel monitoring, wijze van rapporteren, meetlocaties, parameters, meetperiode, meetcyclus, werkwijze (waarbij opdrachtnemer tevens aangeeft welke materieel, materiaal ze inzet om de monitoring uit te kunnen voeren) en de organisatie (intern WSRL en eventueel andere (vrijwilligers)organisaties).
- Mogelijkheden/werkwijze om te monitoren i.r.t. de beperkte fysieke toegankelijkheid van het gebied.
- Benodigde vergunningen zoals van o.a. de Omgevingsdienst Haaglanden voor uitvoeren van de voorgestelde monitoring.
- Bij indiening ter acceptatie dient opdrachtnemer rekening te houden met een reviewperiode van 5 werkdagen door opdrachtgever.

4.2. Uitvoeren nulmeting

Binnen deze stap worden de volgende werkzaamheden voorzien:

- Uitvoeren van een nulmeting ten behoeve van de volgende monitoringsactiviteiten:
 - o Flora ikv Nb/N2000 rietontwikkeling en vegetatie algemeen
 - o Fauna (incl. vogels) ikv Nb/N2000
 - o Exoten / plaagsoorten ikv Nb/N2000

4.3. Monitoring en toetsing

Binnen deze stap worden de volgende werkzaamheden voorzien:

- Uitvoeren van de monitoring, waar mogelijk in afstemming of i.s.m. lokale organisaties zoals de natuur en Vogelwacht Alblasserwaard;
- Het controleren en toetsen van de gegevens
 - o Toetsing gegevens:
 - Gegevens die via AQUON binnenkomen, worden getoetst door opdrachtgever zelf getoetst;
 - Gegevens die via opdrachtnemer binnenkomen, worden door opdrachtnemer zelf getoetst;
 - Overige gegevens die via opdrachtgever binnenkomen worden door opdrachtgever zelf getoetst.

4.4. Analyseren en rapporteren

- Het interpreteren en evalueren van de gegevens voor de werkgroep (zie hieronder)
 - o Ter voorbereiding op de werkgroepbijeenkomsten zullen alle getoetste gegevens door opdrachtnemer worden verzameld en geanalyseerd zodat de werkgroep de juiste gegevens in handen heeft tot het nemen en onderbouwen van operationele beslissingen en / of het afleiden en evalueren van beheersmaatregelen;
 - o Tijdens de bijeenkomst zullen de gegevens worden besproken en wordt nagegaan of er evt. maatregelen moeten worden genomen om bij te sturen.
 - o Afspraken en bevindingen worden vastgelegd in een verslag.

- De monitoringgegevens en de nadere analyse zullen op initiatief van opdrachtnemer minimaal twee keer per jaar worden ingebracht in de werkgroep.
- Opleveren monitoringsrapportage (2 keer per jaar).
- Opstellen van verslagen van de werkgroepbijeenkomsten;
- Bijdrage leveren ten behoeve van de communicatie met de streek over de bevindingen.

4.5. Bijsturing

Binnen deze stap worden de volgende werkzaamheden voorzien:

- Het meedenken en adviseren bij het nemen van maatregelen (nemen en onderbouwen operationele beslissingen zoals bijsturingsmaatregelen).
- Het opstellen van adviezen m.b.t. bijsturing van monitoring in relatie tot de monitoringsdoelstellingen.
- Het uitvoeren van bijsturing van de monitoring na instemming van de werkgroep.

De stappen 4.3, 4.4 en 4.5 worden jaarlijks herhaald.

5. Projectorganisatie

De werkgroep bestaat uit:

- Beleidsafdeling, T-KEA: Ronald Gylstra
- Beleidsafdeling, T-GDM: Johan de Jong
- Beleidsafdeling, T-GDM: Michel Lucas
- Afdeling Plannen, T-PLW: Arjen de Gelder
- Afdeling Plannen, T-PLW: Inez Wissingh
- Afdeling Weg- en Waterbouw, T-BAG: Nico Maat
- Afdeling Beheer & Onderhoud, T-RAL: Hans Vastenhout
- Adviseur(s) opdrachtnemer

6. Raakvlakken

Monitoring HBO heeft directe raakvlakken met een aantal andere actuele projecten. Deze projecten worden hieronder nader toegelicht. Eventuele wijzigingen/ingrepen/uitbreiding als gevolg van deze projecten dienen onderdeel te zijn van uw aanbieding.

6.1. Uitbreiding vooroevers HBO

Naast het huidige aan te leggen rietmoeras van 16 hectare worden momenteel ook gesprekken gevoerd om aan de oostzijde van de plas aanvullend maximaal 2 hectare in de vorm van een vooroever langs de oostkade aan te leggen. Realisatie van deze vooroever vindt op zijn vroegst in de zomer van 2017 plaats.

6.2. Wijziging maximaal peil HBO

Het Algemeen Bestuur van Waterschap Rivierenland heeft op 25 november 2016 de opdracht gegeven tot voorbereiding van een partiële herziening van het peilbesluit Alblasserwaard voor de HBO. Voor deze uitvraag dient u uit te gaan van een verlaging van het maximale peil van +0,90m naar +0,25m NAP ergens in de komende jaren.

Bijlage 1 Overzicht monitoringsactiviteiten

Bijlage 2 Lijst van meegeleverde achtergrond informatie

Nr.	Bindend of informatief
1 Verdiepen Achterwaterschap en inrichting natuurmaatregelen 1.1 Projectplan Waterwet (Grontmij 2015) 1.2 Inrichting luwtestructuur en verondieping van de plas in de Hoge Boezem van de Overwaard (Grontmij 2015) 1.3 Natuurtoets i.h.k.v. vergunningverlening (Regelink) 1.4 Nb-wet ontheffing 1.5 Chemische analyse poriewater en waterbodem Grote- of Achterwaterschap en Hoge Boezem van de Overwaard: effecten van droogval (Bware 2015) 1.6 Gebiedsgerichte aanpak Hoge Boezem Overwaard “Vaststellen van de toepassingsmogelijkheden van de baggerspecie uit het Achterwaterschap in de Overwaard van de Hoge Boezem (Waterbodemonderzoek RHDHV 2015)	Informatief
2 Herziening peilbesluit HBO 2.1 Bestuursvoorstel en AB-besluit HBO	Informatief
3 Natura 2000 3.1 Watersysteemanalyse HBO (DHV 2013) 3.2 Beheerplan Natura2000 Boezems Kinderdijk	Informatief

Bestaande monitoringsgegevens uit het WSRL meetnet kunnen vanaf 7 maart 2017 worden opgevraagd bij Waterschap Rivierenland via Michel Lucas (m.lucas@wsrl.nl).